

A TÁVOKTATÁS ESZKÖZRENDSZERÉNEK KIALAKÍTÁSA

Szabó József

*Közép-Magyarországi Regionális Távoktatási Központ,
Gödöllő*

Az egyedül tanuló különböző előképzettségű, életkorú, élethelyzetű emberek oktatásánál speciális eszközökre van szükség. A nyitott-, a rugalmas képzésben, ill. a távoktatási formában tanulók sokféle „taneszközt” használhatnak, használnak az ismeretek elsajátításához. Az ismereteket tartalmazó médiumokat oktatócsomagban helyezik el.

Az oktatócsomagba kerülő médiumok kiválasztása nagy körültekintést és szakmai, pedagógiai hozzáértést kíván. Ma már a technikai lehetőségek oly széles választékot kínálnak ismerethordozók tekintetében, hogy a tananyagtervezőknek nemcsak didaktikai, hanem anyagi megfontolásokat is meg kell tenniük a választásnál.

E döntést mindig a (leendő) tanulók szemszögéből és érdekének megfelelően kell meghozni.

A hazai gyakorlatban is egyre inkább alkalmazott oktatócsomagokban is szép számmal találhatunk különféle médiumokat. Ezek lehetnek:

- könyvek, munkafüzetek
- adatlapok
- anyagminták
- audio kazetták
- video kazeták
- diaképek, foto CD lemez
- számítógépes oktatóprogramok, multimédia programok
- számítógépes hálózatra való belépési jog stb.

A felsorolásból is látható sokféle médium megtervezéséhez és alkalmazásuk irányításához szakértőkre, ill. szakértői csoportokra van szükség.

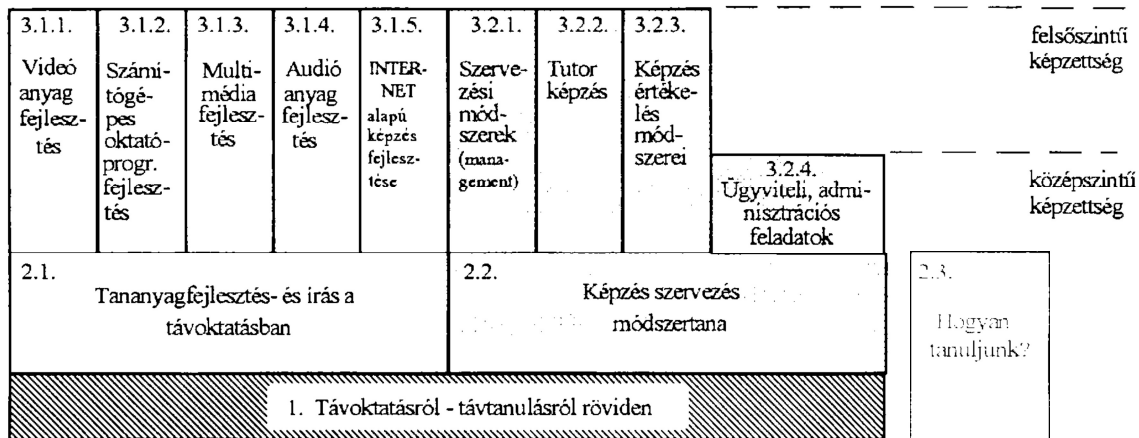
A távoktatási tananyagok fejlesztésével foglalkozó szervezetek az oktatócsomagok készítésére többféle szakterület képviselőiből munkacsoportokat hoznak létre. Az oktatócsomag készítésénél a szakanyag íróján kívül az egyik legfontosabb személy a távoktatás módszertanában jártas szakértő. Az alkalmazott eszközök sokrétűsége – és bizonyos esetekben bonyolultsága – megkívánja e szakértők specializálódását.

A nálunk most kibontakozó távoktatási, ill. nyitott képzési igények kielégítését az is lassítja, hogy e területen kevés szakemberrel rendelkezünk.

A szakemberek képzése rövid idő alatt csak nemzetközi összefogással valósítható meg. Támaszkodni kell azoknak az intézményeknek a tapasztalataira, amelyek hosszú múlttal rendelkeznek a távoktatásban és a távoktatási szakemberek képzésében. A szakember-képzési rendszer kialakításában segítséget nyújtottak és nyújtanak a Nemzeti Távoktatási Tanácson kívül a PHARE és TEMPUS programok.

A tananyagkészítők képzésére a Közép-Magyarországi Regionális Távoktatási Központ egy többszintű oktatási programot dolgozott ki. Elsősorban olyan kollégák számára, akik érdeklődnek a távoktatási anyagok fejlesztése iránt és szeretnék elsajátítani a módszereket. Távlatilag a graduális képzés keretében is elképzelhető az így kidolgozott ismeretek oktatása.

A kialakított képzés két részből áll, mely közös alapról indul. Az egyik terület a tananyagok fejlesztői számára szükséges ismereteket, ill. képzéseket tartalmazza. A másik pedig, a képzések szervezői és működtetői számára nyújtja a tudás megszerzésének lehetőségét. Mindkét területen modul rendszerű tananyag és képzés alakult ki.

1. ábra

Az írott tananyagok készítőinek képzését biztosító tananyag egy része adaptálás (*Derek ROWNTREE: Preparing materials for Open, Distance and Flexible Learning, London, 1994.*), más része saját fejlesztés. Az első kurzus a képzés alábbi részeit tartalmazza: 1. és 2.1. modul (lásd 1. ábrát). A további képzések indítása fokozatosan történik.

Valamennyi képzés megegyezik abban, hogy feladatmegoldáson keresztül sajátítatja el az ismereteket. Azaz, a kurzus végére egy „vizsgamunka” elkészítése fejeződik be.

A képzések nagyrészt távoktatási formában zajlanak. Ezzel az a szándékunk, hogy azok, akik még nem vettek részt ilyen képzésben, saját magukon tapasztalják meg mibenlétét. Másik fontos szempont, hogy elsősorban munkában lévők képzésére, ill. továbbképzésére szántuk, részükre hatékonyan csak e módszerrel lehet oktatást biztosítani.

Az elsőként beindított tananyagfejlesztők kurzusához készített oktatócsomagban 4 írásos anyag található:

Tanulási útmutató

Távoktatásról, távtanulásról röviden

Tananyagfejlesztés- és írás

Fogalom-tár

A „Tanulási útmutató” tájékoztatást ad a képzés menetéről, részéről és módszeréről. Ez tartalmazza a képzés időbeosztását, a feladatok beküldési időpontjait, valamint a csoportos konzultációs alkalamakat.

A tananyagfejlesztők képzésének első modulja – „Távoktatásról, távtanulásról röviden” – megismerteti a résztvevőkkel a távoktatást, a nyitott képzéseket. Tisztázza azokat a fogalmakat, amelyek e módszerek megismeréséhez és gyakorlati alkalmazásához szükségesek.

A második modul – „Tananyagfejlesztés- és írás” – alkotja a képzés gerincét. A kézikönyvként is használható jegyzet fejezetei úgy épülnek fel, hogy a célkitűzések megadása után az ismeretek rövid összefoglalását tartalmazza, majd néhány ötlet, példa bemutatása után feladatokat oldat meg a tanulóval. A feladatok egymásra épülnek. Ez biztosítja, hogy az első fejezet feladatait fokozatosan fejleszti tovább a kurzus során és az utolsó fejezethez érve elkészül egy távoktatási anyag. A fejezetek végén önellenőrző kérdések segítik a tanulókat saját munkájuk „pártatlan” ellenőrzésében, elemzésében.

A harmadik modul – „Fogalom-tár” – összefoglalja azokat a gyakran használt fogalmakat, amelyek e szakterületen előfordulnak. A hazai gyakorlat kezdetén járva sajnos sokféle fordítással, fogalom magyarázattal, értelmezéssel lehet találkozni. A mellékelt fogalomtár a tananyagban használt értelmezéseket foglalja össze. Szükség lenne a távoktatás, nyitott képzés hazai fogalomtárának egységesítésére, ami persze nem lehet egy tananyag feladata.

A folyamatosan induló képzésekben eddig kb. 70 fő vett részt.

A képzési rendszer működése során reméljük, hogy egy-két éven belül rendelkezésre fog állni az a szakértő gárda, amely hatékonyan tudja biztosítani a távoktatási, ill. nyitott képzési anyagok fejlesztését.

A képzési rendszernek van egy további fontos eleme, mégpedig a távoktatásban tanulni kívánók felkészítése a hagyományostól eltérő tanulási módszerre. Erre olyan oktató, ismertető

anyag készült – „Hogyan tanuljak?” címmel –, amely a képzésbe bekapcsolódók első olvasmánya kell legyen. Ezzel szertnénk biztosítani, hogy ne csak a képzők, hanem a képzésben résztvevő tanulók is felkészültek legyenek és az oktatási, tanulási folyamat a leghatékonyabb lehessen.